կողմից։ Նա բաղկացած էր 5 հոգուց. նախագահ՝ Խարլամով, անդամներ՝ Ա.Զխենկելի, Բիթա Աբաշիձէ, Մ.Զաֆարով և Մ.Պապաջանեան։ Վրացիները ամէն միջոց գործ էին դրել, որ իրենք ունենան աւելի անդամ, մի բան, որ սաստիկ դժգոհութիւն առաջ բերեց բոլորի մէջ։

Հայկական լայն խաւերը գոհ չէին մասնաւորապէս Օղակոմի հայ ներկայացուցչութիւնից։ Մինչ վրացի ու թուրք անդամները հարազատօրէն ներկայացնում էին իրենց ազգի ընկերային-քաղաքական շերտաւորումն ու տրամադրութիւնները, Մ. Պապաջանեանը արտայայտիչ էր հայկական շատ նօսր՝ բուրժուական խաւերի, այն էլ միայն կաղետական կուսակցութեան փոքրաթիւ խմբակի։ Այդ պատճառով նա կտրուած էր հայ իրականութիւնից։ Այս փաստը լայնօրէն օգտագործուեց իր վրացի և թուրք պաշտօնակիցների կողմից, որոնք Օղակոմի կեանքի առաջին օրերից հէնց բռնեցին ազգային ուղղութիւն և համապետական իշխանութիւն լինելուց աւելի՝ ներկայացնում էին իրենց ազգը, աշխատում էին նախ և առաջ կարգադրել իրենց ազգին վերաբերող գործերը։ Աշխատանքի բաժանումն էլ այդ հաշուով էր կատարուած։ Հայ պատգամաւորին տրուել էր արդարադատութեան և նման, ա՛յն օրերի համար, անարժէք գործերի ղեկավարութիւնը, մինչ ներքին գործերը վերցրել էր Զխենկելին, հաղորդակցութիւնը՝ Զաֆարովը և այլն։

Հասկանալի է, որ այս ձեւով կազմուած և նման մտայնութեամբ առաջնորդուող մի իշխանութիւն չէր կարող լինել հեղինակաւոր։ Եւ, յիրաւի, նրա կազմած յանձնաժողովները մնացին մեռած մարմիններ. նրա հրատարակած կարգադրութիւններից քչերն էին կատարւում։ Բանի գնաց, նրա ազդեցութիւնն ընկաւ ժողովրդի աչքին և, վերջ ի վերջոյ, նրա իշխանութիւնը սահմանափակուեց Թիֆլիսի պալատով։

Դժբախտ կազմ ու տխուր վախճան ունեցաւ Անդրկովկասեան Առանձին Կոմիտէի գործունէութիւնը, բայց սկզբի օրերին նրա հետ մեծ յոյսեր էին կապւում։ Սպասւում էր, որ նա կը դարմանէ հին ռեժիմի բացած վէրքերը, կեանքի կը կոչէ նոր հիմնարկութիւններ, կանգկացնէ բարենորոգումներ, կը մեղմացնէ պարենաւորման տագնապը, ազգային հակամարտութիւնները, երկրին կը տայ արդարամիտ ու կորովի իշխանութիւն, կուժեղացնէ ռազմաճակատի պաշտպանութեան գործը։ Դրանցից և ո՛չ մէկը տեղի չունեցաւ։ Ընդհակառակը, քայքայումն ու կեանքի պայմանների դժուարացումը աճեց ու զարգացաւ անընդհատ։

Յեղափոխութեան առաջին շրջանում կուսակցութիւններն ու կովկասեան ժողովուրդները, ընդհանուր առմամբ, ասպարէզ էին գալիս համապետական գաղափարներով և աշխատում էին իրենց ազգային ձգտումները հաշտեցնել համառուսական պետական շահերի հետ։ Ազգային ուրոյն խնդիրներ յարուցանելուն դէմ էր և բանակը։ Այսպէս, կովկասեան բանակի համագումարը, որ բացուեց Թիֆլիսում մարտ 5-ին, մերժեց զբաղուել ազգային հարցով՝ գտնելով, որ «ազգային հարցի լուծումը իր ամբողջութեան մէջ հնարաւոր է միայն Սահմանադիր Ժողովում։ Այս հարցը լուծելու միւս բոլոր փորձերը մինչեւ Սահ. Ժողով վտանգաւոր են և անթոյլատրելի»։ Իսկ բան-